

U-hjälp och moral

I diskussionerna kring nedskärning av de offentliga utgifterna har u-hjälpen på nytt kommit i blickpunkten. Å ena sidan hävdas att en minskning av de offentliga utgifterna kräver en neddragning av u-hjälpen likaväl som av allting annat. Å andra sidan hävdas att det är just i denna svåra stund som vår solidaritet med de fattiga folken verkligen sätts på prov; det får inte bli de fattiga folken som betalar för våra ekonomisk-politiska missgrepp.

Det tycks nu också som om enprocentmålet i det stora hela skulle räddas. Innan vi alltför mycket slår oss på bröstet över denna seger för en högre moral i biståndsfrågan kan det dock finnas anledning att söka svar på två krasst ekonomiska frågor.

För det första: Varifrån kommer u-hjälpen? Det är värt att notera att hur stora växlar vi än ställer ut på fattiga länder, kommer det svenska folkhushållet inte att tillföra omvärlden varor eller tjänster till en enda kronas värde, varken under 1980 eller rimligen under något av de närmast därefter följande åren. Tvärtom suger vi upp från resten av världen reala resurser för att klara en forbrukning som med fem procent överstiger vad vi producerar. Eller – kanske bättre uttryckt – vi nojer oss med att producera 95 procent av de varor och tjänster vi anser oss behöva för egna behov under innevarande år. Så länge Sverige har underskott i bytesbalansen blir u-hjälpen aldrig en fråga om något realekonomiskt resursflöde från Sverige till utlandet. Vad den svenska u-hjälpen för närvarande handlar om är att vi i u-ländernas ställe lånar resurser i andra rika länder och ställer dessa resurser till u-ländernas förfogande. U-hjälp i bemärkelsen varor och tjänster kan enbart komma från länder (rika och fattiga) som producerar mer än vad de förbrukar. Dit hör inte vi.

Den andra frågan vi bör ställa är: Vem

betalar u-hjälpen? Det är dagens skattebetalare som betalar i realekonomisk bemärkelse, om biståndet innebär att vi konsumerar mindre än vad vi annars skulle göra. Om däremot biståndet innebär att vi investerar mindre eller rentav förbrukar/intecknar vår kapitalstock, då är det framtida generationer svenskar som i själva verket betalar. En hastig blick på den svenska ekonomins utveckling under de senaste fem åren räcker för att konstatera att det senare förhållandet gäller. Vi har som nation idag över oss något av storsvensk grosshandlare som under sin livstid skroderar över sina insatser för fattigvården, sina donationer till olika behjärtansvärda ändamål ... Vid bouppteckningen kommer man att finna att det varit inteckningar i den ärvda egendomen som finansierat inte bara en avsevärd del av punschen och cigarrerna utan även hela välgörenheten. Gubben betalade inte ett öre själv.

Självklart måste vi försöka bedriva en biståndspolitik som innebär en resursöverföring från dagens svenska skattebetalare till de fattiga folken i tredje världen. Men realekonomiskt kan detta bara åstadkommas genom en sanering av den svenska ekonomin. Det är i detta sammanhang brösttonerna kan komma väl till pass. När det gäller att hålla det nominella enprocentmålet uppe utan att angripa de fundamentala obalanserna i den svenska ekonomin kan kanske pragmatiska skäl tillgripas, men de moraliska övertonerna borde dämpas avsevärt. Ett större mått av ödmjukhet vore befogat med tanke på att det bistånd som dagens generation så frikostigt fördelar dels ytterst härrör från andra länder än Sverige, dels till sist ska betalas av framtida generationens svenskar, som inte får vara med och bestämma om biståndets utformning och inriktning.

Hans Tson Soderström